

Nationella föreningen för
SJUKSKÖTERSKOR
I KIRURGISK VÅRD

Nationella föreningen för sjuksköterskor i kirurgisk vård

Rollbeskrivning

Avancerad specialistsjuksköterska
med inriktning kirurgisk vård

Inledning

Den kirurgiska vården utvecklas ständigt och blir alltmer komplex. För att uppnå en säker vård med hög kvalitet krävs hög kompetens och kontinuitet i vården. För att möta dessa behov har rollen som avancerad specialistsjuksköterska (AVS) med inriktning kirurgisk vård introducerats i Sverige. Nationella föreningen för sjuksköterskor i kirurgisk vård (NFSK) bildades 2011 som en professionsförening i syfte att skapa ett forum för utveckling och stärka den professionella rollen inom kirurgisk omvårdnad. Föreningens syfte har under åren utvidgats och främjar utbildning, forskning och kunskapsutbyte nationellt och internationellt och är en drivande kraft i utvecklingen av framtidens kirurgiska vård. Föreningen syftar även till att stärka de professionella rollerna som sjuksköterska-, specialistsjuksköterska-, avancerad specialistsjuksköterska och disputerad sjuksköterska inom kirurgisk vård, samt utbildningarna till dessa. Som ett led i arbetet har denna rollbeskrivning tagits fram i syfte att beskriva rollen, dess utbildning, kompetensområden och betydelse för patient, verksamhet och vårdssystem.

Beskrivningen kan utgöra ett stöd för nuvarande och blivande AVS, verksamheter och beslutsfattare genom att tydliggöra vilken kompetens den avancerade specialistsjuksköterskan besitter efter avslutad utbildning och hur rollen kan se ut. Idag saknas en skyddad yrkestitel för rollen och likaså en nationell reglering av utbildningen. Då rollen är ny i Sverige och saknar nationell reglering är det viktigt att avancerade specialistsjuksköterskor respekterar lagar och regler samt har en god självkännedom om egna begränsningar.

Karolina Härle, ordförande NFSK

Linköping, 2026

Avancerad specialistsjuksköterska med inriktning kirurgisk vård

Internationellt har rollen som AVS funnits i flera decennier, främst under benämningen Nurse Practitioner (NP). Rollen växte fram i USA på 1960-talet för att stärka primärvården och har sin grund i ett personcentrerat och holistiskt förhållningssätt. Rollen omfattar diagnostik, behandling, prevention och patientundervisning, vilket skapar en unik kombination av medicinsk och omvårdnadskompetens (1). Internationella studier visar att NPs i verksamheten kan bidra till ökad vårdkvalitet och ökad patientsäkerhet (2-4).

Linköpings universitet startade utbildningen för AVS inom kirurgisk vård 2014. Sedan dess har 50 avancerade specialistsjuksköterskor examinerats. Utbildningen startar vartannat år. Utbildningen är på masternivå och har ett tydligt medicinskt innehåll som kompletterar den kompetens som specialistsjuksköterskan i kirurgisk vård redan besitter.

Utbildningens innehåll

- Fördjupade kunskaper i medicinsk vetenskap och avancerad omvårdnad.
- Fördjupade kunskaper i klinisk bedömning, differentialdiagnostiskt resonemang, diagnostik och behandling.
- Fokus på träning och att ordinera och genomföra medicinska- och omvårdnadsåtgärder.
- Kompetens att fatta beslut om remisser och provtagning.
- Utökade kunskaper vid in- och utskrivningar samt rondarbete.
- Utvärdering av insatta åtgärder och arbete för kontinuitet och tillgänglighet i vårdprocessen (5).

Kompetensområde och ansvar

En AVS är en central aktör i det interprofessionella teamet och bidrar med kontinuitet i vården – något som är särskilt värdefullt för patienter med lång och komplex vårdtid. Rollen kombinerar medicinsk kompetens och omvårdnad genom att självständigt utföra kliniska bedömningar, leda patientvården och verka för personcentrerad vård. Rollen innebär även att delta i medicinska diskussioner, följa patientens utveckling över tid och ge stöd till teamet genom handledning och kunskapsspridning. En uppgift är utskrivningsprocessen, inklusive planering och samtal, vilket bidrar till trygg hemgång och minskar risken för återinläggning. Genom pedagogiskt arbetssätt och involvering av närstående stärks patientens delaktighet och följsamhet till behandling.

Forskning visar att AVS förbättrar vårdkvalitet, stärker patientsäkerheten, ökar patientnöjdheten och bidrar till kostnadseffektivitet och kortare vårdtider (6-10). Rollen är därmed en viktig resurs för både patient och verksamhet. AVS är en klinisk ledare med ett brett ansvar som genomför självständiga bedömningar, fattar autonoma beslut och diagnostiserar utifrån evidens och riktlinjer. Bedömningarna tar hänsyn till patientens

hälsotillstånd, samsjuklighet och livssituation (1). En viktig del i rollen är att kommunicera bedömning, diagnos och handläggning med patienter, närstående och vårdteamet.

Huvudsakliga ansvarsområden och arbetsuppgifter

- Utföra bedömningar, fatta autonoma beslut och diagnostisera utifrån evidens och riktlinjer.
- Beakta patientens hälsotillstånd, samsjuklighet, resurser och livssituation vid beslut.
- Integrera kunskap om fysiologi, patofysiologi, farmakologi, epidemiologi och miljöfaktorer i bedömningar.
- Värdera resurser utifrån behov och kostnadseffektivitet.
- Identifiera behov av information och ge pedagogisk patient- och närståendeundervisning baserad på evidens.
- Genomföra riskbedömningar och arbeta preventivt för att minska vårdskador och främja hälsa.
- Dokumentera korrekt och sakligt, inklusive vårdplaner och ICD-10-kodning (1).

Personcentrerad vård och informatik

Den avancerade specialistsjuksköterskan har en central roll i att skapa en vård som utgår från patientens individuella behov, värderingar och livssituation. Genom att kombinera medicinsk kompetens med ett holistiskt och omvårdnadsorienterat perspektiv kan AVS säkerställa att vården inte bara fokuserar på diagnos och behandling, utan även på patientens delaktighet och långsiktiga hälsa.

- Helhetsperspektiv – AVS integrerar medicinsk behandling med omvårdnad och ser hela människan, inte bara diagnosen. Detta inkluderar fysisk, psykisk, social och existentiell hälsa.
- Delaktighet och kommunikation – AVS arbetar nära patienten, förklarar diagnoser och behandlingsalternativ på ett pedagogiskt sätt och involverar patienten i beslutsfattandet.
- Kontinuitet i vården – AVS följer patienten över tid, vilket skapar trygghet och stärker relationen mellan vårdgivare och patient.
- Fokus på prevention och hälsa – Utöver behandling arbetar AVS med förebyggande insatser, livsstilsråd och patientutbildning för att främja långsiktig hälsa.
- Koordinering av vårdteamet – AVS fungerar som en brygga mellan olika professioner och säkerställer att vården är samordnad och utgår från patientens behov och önskemål.

Samverkan i team och konsultation

Den avancerade specialistsjuksköterskan tillför unik kompetens i det interprofessionella teamet genom sin kombinerade kunskap inom medicin och omvårdnad, vilket stärker

helhetsperspektivet och kvaliteten i vården. En AVS främjar samarbete över professionsgränser och fungerar som en brygga mellan medicin och omvårdnad och stärker teamets kompetens genom handledning och kunskapsspridning (10). Rollen innebär att kontakta konsulter och själv agera som konsult vid behov. Funktionen omfattar även remisshantering.

Huvudsakliga ansvarsområden och arbetsuppgifter

- Konsultera eller remittera andra aktörer utifrån patientens behov.
- Agera som konsult när kompetensen efterfrågas.
- Säkerställa att patientens behov och önskemål inkluderas i vårdbeslut.
- Fungera som stöd och rådgivare för kollegor samt bidra till kvalitetshöjande arbete.
- Sprida kunskap genom föreläsningar och utbildning i det dagliga arbetet (1).

Evidensbaserad vård, förbättringskunskap och säker vård

Den avancerade specialistsjuksköterskan har en central roll i att säkerställa att vården bedrivs utifrån aktuell evidens. Funktionen innebär att aktivt föra dialog om evidensbaserad praxis, skapa struktur för omvårdnaden och bidra till utvärdering och uppdatering av vårdrutiner. Beslut och åtgärder grundas på patientbedömning och vetenskaplig kunskap.

En säker vård bygger på evidens. Den avancerade specialistsjuksköterskan ska främja en god säkerhetskultur genom att granska verksamheten, identifiera risker och fungera som klinisk expert. Genom att säkerställa tillgång till evidensbaserad kunskap bidrar rollen till att vården bedrivs tryggt och i enlighet med rådande kunskapsläge (1).

Ledarskap och pedagogik

Den avancerade specialistsjuksköterskan fungerar som en klinisk ledare i vårdteamet. Rollen innebär att samordna vårdinsatser, befrämja interprofessionellt samarbete och säkerställa ett helhetsperspektiv i patientvården. Den avancerade specialistsjuksköterskan leder vårdprocessen genom att fatta autonoma beslut, prioritera insatser och skapa struktur i komplexa vårdsituationer. Genom kontinuitet och närvaro stärker AVS vårdprocessen och fungerar som en brygga mellan medicin och omvårdnad (11).

Den avancerade specialistsjuksköterskan har också ett tydligt pedagogiskt uppdrag. De undervisar patienter och närstående för att öka förståelsen och delaktigheten i vården, vilket främjar följsamhet och trygghet. Rollen omfattar även handledning av kollegor och kunskapsspridning i teamet genom utbildning, föreläsningar och praktisk vägledning. Den avancerade specialistsjuksköterskan bidrar till att höja kompetensnivån i verksamheten och implementera evidensbaserade arbetssätt.

Referenser

1. ICN. Guidelines on advanced practice nursing. ICN; 2020. [ICN APN Report EN WEB.pdf](#)
2. Newhouse RP, Stanik-Hutt J, White KM, Johantgen M, Bass EB, Zangaro G, Wilson RF, Fountain L, Steinwachs DM, Heindel L, Weiner JP. Advanced practice nurse outcomes 1990–2008: a systematic review. *Nurs Econ*. 2011; 29: 230– 50.
3. Stanik-Hutt J, Newhouse RP, White KM, Johantgen M, Bass EB, Zangaro G, Wilson R, Fountain L, Steinwachs DM, Heindel L. The quality and effectiveness of care provided by nurse practitioners. *J Nurse Pract*. 2013; 9: 492– 500.
4. Kapu AN, Kleinpell R, Pilon B. Quality and financial impact of adding nurse practitioners to inpatient care teams. *J Nurs Adm*. 2014; 44: 87– 96.
5. Linköpings universitet. Avancerad specialistsjuksköterska inriktning kirurgisk vård. Linköping; 2025. [Avancerad specialistsjuksköterska inriktning kirurgisk vård. 120 hp - Linköpings universitet](#)
6. Jennings N, Clifford S, Fox AR, O'Connell J, & Gardner G. The impact of nurse practitioner services on cost, quality of care, satisfaction and waiting times in the emergency department: a systematic review. *International journal of nursing studies*. 2015; 52(1), 421–435.
7. van Dusseldorp L, Groot M, Adriaansen M, van Vught A, Vissers K & Peters J. What does the nurse practitioner mean to you? A patient-oriented qualitative study in oncological/palliative care. *Journal of clinical nursing*. 2019; 28: 3-4, 589–602. <https://doi.org/10.1111/jocn.14653>
8. Dusseldorp LV, Groot M, Adriaansen M, Vught AV, Vissers K & Peters J. Impact of nurse practitioner care on patients with chronic conditions. *Journal of the American Association of Nurse Practitioners*. 2020; 33: 9: 728–738.
9. Poghosyan L, Norful AA, Liu J & Friedberg MW. Nurse Practitioner Practice Environments in Primary Care and Quality of Care for Chronic Diseases. *Medical care*. 2018; 56: 9: 791–797. <https://doi.org/10.1097/MLR.0000000000000961>
10. Woo BFY, Lee JXY, & Tam WWS. The impact of the advanced practice nursing role on quality of care, clinical outcomes, patient satisfaction, and cost in the emergency and critical care settings: a systematic review. *Human resources for health*. 2017; 15: 1: 63. <https://doi.org/10.1186/s12960-017-0237-9>
11. Kvarnström S, Jangland E & Dahlgren M A. Introducing the nurse practitioner into the surgical ward: an ethnographic study of interprofessional teamwork practice. *Scandinavian journal of caring sciences*. 2018; 32(2), 765–771. <https://doi.org/10.1111/scs.12507>

Arbetsprocess

Beslutet att ta fram en rollbeskrivning har tagits av NFSKs styrelse. En arbetsgrupp med deltagare från styrelsen och kliniskt verksamma avancerade specialistsjuksköterskor i kirurgisk vård har tagit fram denna beskrivning. Granskningen av den reviderade versionen har gjorts av arbetsgruppen samt en nationell referensgrupp. Referensgruppen har erfarenhet relevant för utbildningen till- och den avancerade specialistsjuksköterskans kompetens, samt klinisk tillämpning av kompetensen.

Arbetsgrupp

Karolina Härle, ordförande i NFSK, medicine doktor, avancerad specialistsjuksköterska i kirurgisk vård, Linköping

Nicke Antonov, ledamot i NFSK 2021-2023, avancerad specialistsjuksköterska i kirurgisk vård, Göteborg

Referensgrupp

Christina Ahl Jonsson, avancerad specialistsjuksköterska i kirurgisk vård, Norrköping

Frida Olsson, avancerad specialistsjuksköterska i kirurgisk vård, Uppsala

Jenny Carlsson, avancerad specialistsjuksköterska i kirurgisk vård, Kungälv

Karin Blomquist, avancerad specialistsjuksköterska i kirurgisk vård, Linköping

Mahnaz Magidy, avancerad specialistsjuksköterska i kirurgisk vård, Västerås

Madelene Vestin, avancerad specialistsjuksköterska i kirurgisk vård, Kungälv